

Helgeland Kraft
Torkil Nersund
Industriveien 7
8657 Mosjøen

Rana, 07.07.2024

Rapport historisk hage Malmgata 35, 8630 Storforshei, gnr. 87, bruksnr. 230

Vernet for objekt nr. 18 på gjeldende verneplan for Rana kommune, Gammelbutikken på Storforshei (87/230), omfatter butikk, uthus og hage. HelgelandKraft har nå bestilt en bekrivelse av hagen i forbindelse med den kulturminnefaglige dokumentasjonen av verneobjektet.

Hagen ble befart av gartner med kulturhistorisk kompetanse, Stig Lundmo, den 14. 6. og 1.7. 2024. Eier var ikke til stede under befaringsene. Avdelingsleder Rana museum var personlig i kontakt med eier ved to anledninger. Eier

opplyste da at han ikke kunne bidra med opplysninger om hagen, men lovet å lete etter fotografier. Per dags dato har ikke slike fotografier kommet til oss – til tross for purring.

Det øverste bilde i rapporten viser restene etter inngangsporten til hagen på sørsida av bygget. På bildet rett ovenfor ser vi sørhagen slik den ser ut i dag. Området er sterkt gjengrodd med viltvoksende, urteaktige planter samt selje og andre vierarter (*Salix* spp). Det kan knapt identifiseres som hageareal. Det har ikke vært mulig å finne igjen strukturer etter bedd, plen, hageanger eller et gjerde som måtte ha vært der.

En kan anta at internveien på gammelbutikktomta utgjorde den nordlige grensen for sørhagen. Rognspirea (*Sorbaria sorbifolia*) som vi finner på vestsida av arealet, kan være markeringa av vestgrensen. Dagens sørgrense er plashallen, og det er ikke utenkelig at plashallen er satt opp over en del av det tidligere hageanlegget. Proporsjonene til dagens synlige «hage»-areal gir en indikasjon på det.

Følgende kulturplanter ble funnet i «sørhagen»:

- rognspirea - *Sorbaria sorbifolia*
- storklokke - *Campanula latifolia* (Kan også være viltvoksende, men dette så ut som en hageform)
- balsampoppel. *Populus cf balsamifera*
- bondepion *Paeonia officinalis*
- krøll-lilje (kranslilje) - *Lilium martagon*
- hagenøkleblom - *Primula elatior*
- ormerot - *Bistorta officinalis*
- dagliljehybrid - *Hemerocallis x hybrida*
- hagerips - *Ribes rubrum*

Det ble også funnet en stor stubbe etter noe som må ha vært et ganske stort tuntre. Det var umulig å si hva slags tre det hadde vært.

Rognspirea (*Sorbaria sorbifolia*)

Bondepion (*Paeonia officinalis*)

Dagliljehybrid (*Hemerocallis x hybrid*)

Ormerot (*Bistorta officinalis*)

På grøntarealet på nordsida av bygget er den eneste kulturplanten som er funnet, en klynge med rognspirea. Om denne var en hekk eller har spredt seg dit, lar seg ikke avgjøre. Det kan tenkes at det ikke var noe hageanlegg på nordsida av bygget.

For å finne flere spor av hageanlegget, har vi gjort søk i egne og andres bildedatabaser, snakka med dagens eier og hageinteresserte innbyggere uten å få tak i flere opplysninger. Vi har derfor ikke kunnet gjennomføre oppmålinger og lage skisser for å vise hvordan anlegget kan ha vært.

Konklusjon

I dag finnes det få fysiske spor etter hagen som er inkludert i vernet av Malmgata 35. Sporene bekrefter at det var en hage på sørsida av bygget. Kulturplantene som er funnet, har ikke kommet dit «for egen maskin».

Vi har så langt ikke lyktes med å få konkrete beskrivelser fra tidsvitner og har heller ikke funnet fotografier som viser hagen da den var intakt. En tidsriktig hage som en del av vernet vil derfor måtte rekonstrueres med utgangspunkt i sporene og andre dokumenterte hageanlegg i Nordland/Nord-Norge.

Vi gjør oppmerksom på at både rognspirea og balsampoppel står på Artsdatabankens Svarteliste grunnet stort spredningspotensial. Derfor vil vi fraråde å beholde disse plantene i en fremtidig hage. De bør erstattes av andre planter med lignende uttrykk.

Ved en eventuell fjerning av også de siste sporene etter hagen, vil det være av verdi å ta vare på pionen og dagliljen.

Mo i Rana, 7.7.2024

Med vennlig hilsen

Helgeland Museum
Bygningsvern

John Erik Lind, sign.
avdelingsleder

Helgeland Museum
avdeling Rana

Barbara Priesemann, sign.
avdelingsleder